

Alexandru SPOIALĂ

doctor în drept

audient INJ

IMPLEMENTAREA INSTITUȚIEI PROBAȚIUNII ÎN LEGISLAȚIA REPUBLICII MOLDOVA: PROPUNERI DE LEGE FERENDA

Probation is a new institution for Republic Moldova. Unfortunately, our laws contain some references to probation like penal punishments and like activity of specialized bodies, but these references are not enough for implementing probation in punishment practice. This work is based on rather broad audience of references and given to the judicial practice, combining, thus, the theory with law activity. Alongside with the national legislation, the author has covered the research and criminal-law institutions of other countries that testify to package approach to a problematic of probation. The present work is concerned to some changes which will allow realizing probation at good level.

Scopul prezentei lucrări rezidă în a formula unele propuneri *de lege ferenda* cu privire la implementarea instituției probațiunii în Republica Moldova. Totodată, menționăm că propunerile înaintate nu formează o listă exhaustivă, însă considerăm că modificările propuse vor facilita, într-o oarecare măsură, realizarea instituției probațiunii.

Examinînd legislația autohtonă, putem concluziona că instanța de judecată are relativ puține posibilități de a aplica măsura probațiunii. Considerent din care **propunem includerea probațiunii în Codul penal în calitate de pedeapsă penală**. Modificarea respectivă este în concordanță cu Recomandarea nr.22(2000) a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la ameliorarea implementării Regulilor Europene asupra sancțiunilor și măsurilor comunitare. Totodată, asemenea modificare va permite stabilirea probațiunii, în unele cazuri, și pentru concursul de infracțiuni. În același timp, menționăm că denumirea acestei pedepse poate fi și alta (de exemplu, libertatea sub supraveghere, limitarea libertății etc.). Ceea ce considerăm esențial este conținutul pedepsei respective. Deci, recomandăm modificarea alin.(1), (2) art.62 ale Codului penal după cum urmează:

Articolul 62. Categoriile pedepselor aplicate persoanelor fizice

(1) Persoanelor fizice care au săvîrșit infracțiuni li se pot aplica următoarele pedepse:

- a) amendă;
- b) privare de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate;
- c) retragerea gradului militar, a unui titlu special, a gradului de calificare (clasificare) și a distincțiilor de stat;
- d) munca neremunerată în folosul comunității;
- e) **probațiune;**
- f) închisoare;
- g) detențiune pe viață.

(2) Munca neremunerată în folosul comunității, **probațiunea**, închisoarea, detențiunea pe viață se aplică numai în calitate de pedepse principale.

(3) Amenda, privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate se aplică atît ca pedepse principale, cît și ca pedepse complementare.

(4) Retragerea gradului militar, a unui titlu special, a gradului de calificare (clasificare) și a distincțiilor de stat se aplică numai în calitate de pedeapsă complementară.

(5) **Amenda și munca neremunerată în folosul comunității se aplică și în calitate de obligații în cadrul pedepsei de probațiune. Amenda nu poate fi aplicată concomitent în calitate de obligație în cadrul probațiunii și în calitate de pedeapsă complementară.**

În scopul asigurării unei continuități referitor la problematica introducerii probațiunii în calitate de sancțiune principală, propunem introducerea unui nou articol, și anume: art.67/1 Cod penal „Probațiunea”:

Articolul 67/1. Probațiunea

(1) Probațiunea constă în impunerea în sarcina condamnatului a unor obligații în scopul corectării și reeducării sale și în scopul reintegrării lui în societate.

(2) Probațiunea se stabilește pe un termen de la 1 la 5 ani. În cazul înlocuirii sumei neachitate a amenzii cu probațiune, termenul respectiv poate fi mai mic de 1 an.

(3) În cadrul sancțiunii de probațiune instanța de judecată dispune una sau mai multe obligații prevăzute la alin.(6) art.90 și poate dispune una sau mai multe obligații prevăzute la alin.(7) art.90. În cazul stabilirii sancțiunii de probațiune față de un minor, instanța de judecată dispune una sau mai multe obligații prevăzute în art.104.

(4) În caz de eschivare cu rea-voință a condamnatului de la executarea obligațiilor stabilite în cadrul probațiunii, instanța de judecată poate să înlocuiască, la propunerea organului împuternicit cu executarea probațiunii, partea neexecutată cu închisoare în limitele termenelor prevăzute la art.68 sau 70, calculându-se o zi de probațiune pentru o zi de închisoare.

Nu poate fi pus la îndoială faptul că aplicarea alternativelor, în general, și a probațiunii, în special, într-o societate educată în spiritul unei lupte dure cu criminalitatea va fi anevoioasă. Este motivul din care ar fi necesare unele prevederi ce ar determina judecătorii să opteze, în limite accesibile, pentru asemenea măsură cum este probațiunea. În acest context propunem următoarele modificări:

- a) completarea art.385 Cod de procedură penală „Chestiunile pe care trebuie să le soluționeze instanța de judecată la adoptarea sentinței” cu alineatul (5) care ar avea următorul conținut: „La adoptarea sentinței în cazul infracțiunilor ușoare sau nu prea grave instanța de judecată urmează să argumenteze, în mod obligatoriu, neaplicarea în conformitate cu prevederile Codului penal a liberării persoanei de răspundere penală sau de pedeapsa penală”. În opinia noastră, asemenea prevedere ar atrage atenția judecătorilor la asemenea măsuri și, totodată, ar spori periodicitatea dispunerii lor. De menționat că așa prevedere există deja în Codul de procedură penală al Republicii Moldova (art.485), însă se referă doar la procedura în cauzele privind minorii;
- b) completarea art.87 Cod penal „Modul determinării termenului pedepsei definitive în cazul cumulării diferitelor pedepse” cu alineatul (3) care ar avea următorul conținut: „La cumularea pedepselor în cazul concursului de infracțiuni ușoare sau nu prea grave, dintre care cel puțin una fiind sancționată cu probațiune, instanța va aplica, în mod prioritar, probațiunea. În acest caz, unei zile de probațiune îi corespunde: a) o zi de deținere într-o unitate militară disciplinară sau o zi de închisoare; b) 2 ore de muncă neremunerată în folosul comunității; c) o unitate convențională de amendă”. Dorim să menționăm că modificarea respectivă va fi actuală doar în cazul în care probațiunea va fi acceptată ca sancțiune principală și va fi susceptibilă de a spori frecvența sentințelor cu asemenea sancțiune, chiar și în cazurile unui concurs de infracțiuni;
- c) prevederea unor posibilități de înlocuire a unei pedepse nonprivative cu altă pedeapsă nonprivativă, de exemplu:

Articolul 64. Amendă

(7) În cazul în care condamnatul nu este în stare să plătească amenda stabilită ca pedeapsă principală sau

complementară, instanța de judecată poate, potrivit prevederilor art.67 și 67/1, să înlocuiască suma neachitată a amenzii cu muncă neremunerată în folosul comunității, calculându-se 60 de ore de muncă neremunerată în folosul comunității pentru 50 unități convenționale de amendă **sau cu probațiune, calculându-se 30 de zile de probațiune pentru 50 unități convenționale de amendă.**

Considerăm că ar fi logic ca instanța de judecată să fie competentă a dispune un cerc mai larg de obligațiuni minorilor și unor altor categorii de persoane. Astfel, propunem următoarele modificări care, în opinia noastră, necesită a fi operate în art.104, 96 Cod penal.

Articolul 104. Aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ

(1) Persoanelor liberate de răspundere penală în conformitate cu art.54, instanța de judecată aplică una sau mai multe din următoarele măsuri de constrângere cu caracter educativ:

- a) avertismentul;
- b) încredințarea minorului pentru supraveghere părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat;
- c) obligarea minorului să repare daunele cauzate. La aplicarea acestei măsuri se ia în considerare starea materială a minorului;
- d) obligarea minorului de a urma un curs de tratament medical de reabilitare psihologică;
- e) obligarea minorului de a continua studiile sau munca;
- f) obligarea de a urma un tratament în caz de alcoolism, narcomanie sau toxicomanie, sau de a se abține de la consumul substanțelor alcoolice, narcotice sau psihotrope;
- g) să nu frecventeze anumite locuri sau localuri;
- h) să se prezinte la organul competent cu executarea măsurii de constrângere sau la alt organ indicat de instanța de judecată.

Articolul 96. Amânarea executării pedepsei pentru femeii gravide și femeii care au copii în vîrstă de pînă la 8 ani

(5) În cazul amînării executării pedepsei, instanța de judecată stabilește una sau mai multe obligații prevăzute la alin.(6) art.90 și poate stabili una sau mai multe obligații prevăzute la alin.(7) art.90.

Astfel, modificarea unor sancțiuni ale articolelor Părții Speciale a Codului penal este necesară în scopul de a majora numărul cazurilor pentru care ar fi posibilă stabilirea pedepsei de probațiune. După părerea noastră, în unele cazuri sancțiunile sînt exagerate, iar stabilirea unor sancțiuni mai blînde ar putea determina: a) majo-

rarea numărului de infracțiuni pentru care probațiunea ar fi prevăzută în calitate de pedeapsă penală (aceasta va fi posibil doar în cazul în care probațiunea va fi acceptată în calitate de sancțiune principală); b) extinderea cazurilor în care va fi posibilă liberarea de răspundere penală sau de pedeapsa penală (chiar și nefiind acceptată probațiunea în calitate de sancțiune principală). Dorim să atenționăm că nu optăm pentru atenuarea tuturor sancțiunilor din Codul penal, dar numai pentru anumite infracțiuni. Nu propunem o listă exhaustivă a infracțiunilor sancționate pentru care ar trebui reduse, deoarece pentru aceasta sînt necesare studii separate, ci ne limităm doar la recomandarea generală de a fi revizuite unele sancțiuni. Acestea ar putea fi sancțiunile pentru unele forme ale sustragerilor (furt și jaf), pentru infracțiunile legate de consumul de substanțe narcotice și psihotrope, pentru huliganismul neagrav, pentru multiple infracțiuni săvîrșite din imprudență etc.

Analizînd trăsăturile sancțiunii de probațiune, am constatat că este necesară extinderea, în cadrul termenului de probă, a unor obligații care au drept scop reintegrarea persoanei în societate. Asemenea obligații sînt prevăzute în art.90, 104 Cod penal și în art.511 Cod de procedură penală, însă considerăm că lista lor ar putea conține mai multe obligații (de exemplu, de a se prezenta, cel puțin o dată în lună, în fața organului de executare a probațiunii, de a nu purta arme de foc, de a presta munci în folosul comunității, de a plăti amendă, de a se abține de la consumul băuturilor alcoolice și a substanțelor narcotice sau psihotrope, de a se afla la domiciliu în anumite perioade ale zilei, de a participa sau de a se abține de la participarea la anumite acțiuni etc.). Stabilirea mai multor obligații ce pot fi impuse nu va crea piedici în implementarea probațiunii, ci, dimpotrivă, va face ca pedeapsa respectivă să fie mult mai flexibilă și ușor adaptabilă la necesitățile diferitelor grupuri și categorii de infractori. În această ordine de idei, propunem modificarea art.90 Cod penal, după cum urmează:

Articolul 90. Condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei

(3) În cazul condamnării pentru o infracțiune prin care s-au cauzat daune, instanța de judecată, **trebuie să dispună**, dacă circumstanțele cauzei permit aceasta, suspendarea condiționată a executării pedepsei cu stabilirea obligatorie a reparării integrale a daunelor cauzate prin infracțiune.

(6) Aplicînd condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, instanța de judecată îi stabilește una sau mai multe din următoarele obligații:

- a) să nu-și schimbe domiciliul fără consimțămîntul organului competent;

- b) să se prezinte la organul care exercită controlul asupra comportării sale;
- c) să repare daunele cauzate prin infracțiune, dacă asemenea daune au fost pricinuite.

(7) Aplicînd condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, instanța de judecată poate stabili suplimentar una sau mai multe din următoarele obligații:

- a) să nu frecventeze anumite locuri;
- b) să urmeze un tratament în caz de alcoolism, narcomanie sau toxicomanie, sau să se abțină de la consumul substanțelor alcoolice, narcotice sau psihotrope;
- c) să continue lucrul sau studiile;
- d) să nu poarte arme de foc;
- e) să presteze munci în folosul comunității. Obligația respectivă se stabilește în volumul prevăzut de art.67, dar nu poate depăși în timp durata termenului de probațiune;
- f) să plătească amenda stabilită;
- g) să se afle la domiciliu în anumite perioade ale zilei. (Alineatele 7, 8, 9, 10, 11 devin, respectiv, 8, 9, 10, 11, 12.)

Respectiv, necesită a fi operate modificări și în Codul de procedură penală.

Articolul 511. Procedura de suspendare condiționată a urmăririi penale

(1) În cazul în care procurorul constată că în privința învinutului pot fi aplicate prevederile art.510, el, prin ordonanță, suspendă condiționat urmărirea penală pe un termen de 1 an, stabilindu-i una sau mai multe din următoarele obligații:

- 1) să nu părăsească localitatea unde își are domiciliul decît în condițiile stabilite de procuror;
- 2) să comunice organului de urmărire penală orice schimbare de domiciliu;
- 3) să nu săvîrșească infracțiuni sau contravenții;
- 4) să continue lucrul sau studiile;
- 5) să plătească amenda;
- 6) să repare prejudiciul cauzat prin infracțiune;
- 7) să urmeze un tratament în caz de alcoolism, narcomanie sau toxicomanie sau să se abțină de la consumul substanțelor alcoolice, narcotice sau psihotrope.

(3) Suspendarea condiționată cu stabilirea obligațiilor sus-menționate poate fi dispusă doar cu acordul persoanei puse sub învinuire.

În rezultatul analizei efectuate, recomandăm ca lista obligațiilor ce pot fi stabilite în cadrul probațiunii să fie exhaustivă, adică instanța de judecată să fie în drept să stabilească doar măsurile ce vor fi stipulate expres în legislație (art.90, 104 Cod penal și art.511 Cod de procedură

penală). Dorim să atenționăm asupra faptului că, la momentul intrării în vigoare, Codul penal prevedea expres că lista de obligații din alin.(6) art.90 nu este exhaustivă, iar în art.104 Cod penal era prevăzut că instanța poate limita în orice alt mod timpul liber al minorului, judecătorul avînd opțiunea de a stabili unele obligații ce nu sînt prevăzute expres. Însă, prin Legea nr.211-XV din 29.05.2003 aceste prevederi au fost înlăturate, iar lista obligațiilor „a devenit” exhaustivă. Salutăm asemenea modificare, cu atît mai mult că ea este în conformitate cu Recomandarea nr.22(2000) a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la ameliorarea implementării Regulilor Europene asupra sancțiunilor și măsurilor comunitare.

Recomandăm divizarea obligațiilor ce pot fi impuse în cadrul probațiunii în: *obligatorii* – una sau mai multe obligații ce vor fi impuse de fiecare dată cînd se va dispune probațiunea (de exemplu, de a se prezenta, cel puțin o dată în lună, în fața organului de executare a probațiunii, de a nu săvîrși infracțiuni sau contravenții, de a nu-și schimba domiciliul fără consimțămîntul organului competent, de a repara daunele cauzate în termenul stabilit de judecată etc.) și *opționale* – una sau mai multe obligații a căror impunere va fi la discreția judecătorului (de exemplu, de a nu purta arme de foc, de a presta munci în folosul comunității, de a plăti amendă, de a se abține de la consumul băuturilor alcoolice și a substanțelor narcotice sau psihotrope, de a se afla la domiciliu în anumite perioade ale zilei etc.). Sîntem de părere că existența listei de obligațiuni a căror dispunere este obligatorie va facilita reintegrarea socială a infractorului și prevenirea recidivei din partea acestuia. Totodată, vom evita situația prin care au trecut un șir de țări, și anume: o perioadă de timp probațiunea era privită ca o neglijare a faptului săvîrșirii unei infracțiuni, deoarece, stabilindu-se termenul de probă, nu era prevăzută nici o obligație și, în final, sancțiunea respectivă nu mai avea nici un efect asupra condamnatului.

În cadrul recomandării anterioare au fost propuse în calitate de obligații opționale plata amenzii și prestarea muncii în folosul comunității, iar în Codul penal al Republicii Moldova aceste obligații, la momentul actual, sînt prevăzute în calitate de sancțiuni separate. Considerăm că ar fi optimal ca aceste pedepse să fie prevăzute atît ca sancțiuni principale, cît și ca obligațiuni în cadrul probațiunii (lit.e) și f) alin.(7) al proiectatului art.90 Cod penal). Atenționăm asupra faptului că ipostaza dublă a acestor pedepse există în legislația mai multor țări (de exemplu, în Marea Britanie, în majoritatea statelor SUA). Totodată, conform pct.8.2 al Regulilor minime standard ale ONU cu privire la pedepsele nonprivative (Regulile de la Tokyo), aceste pedepse sînt recunoscute ca alternative independente. Dar, conform aceluiași Reguli, ca sancțiune separată poate fi orice îmbinare de

măsuri alternative. Astfel, propunerea respectivă coincide cu o practică deja stabilită. În această ordine de idei, propunem completarea art.87 Cod penal cu un alineat care ar prevedea evitarea stabilirii amenzii sau a muncii neremunerate în folosul comunității, concomitent, atît în calitate de obligații, cît și în calitate de sancțiune independentă în cazul cumulării pedepselor. În viziunea noastră, în asemenea caz volumul amenzii și al muncii neremunerate ca obligații în cadrul probațiunii nu trebuie să depășească volumul stabilit pentru acestea în calitate de sancțiuni principale:

Articolul 87. Modul determinării termenului pedepsei definitive în cazul cumulării diferitelor pedepse

(1) La cumularea diferitelor pedepse principale aplicate în cazul unui concurs de infracțiuni sau al unui cumul de sentințe, unei zile de închisoare îi corespunde:

- a) o zi de deținere într-o unitate militară disciplinară;
- b) 2 ore de muncă neremunerată în folosul comunității;
- c) **o zi de probațiune.**

(3) **La cumularea pedepselor în cazul concursului de infracțiuni ușoare sau nu prea grave, dintre care cel puțin una fiind sancționată cu probațiune, instanța va aplica, dacă este posibil, în mod prioritar, probațiunea. În acest caz, unei zile de probațiune îi corespunde:**

- a) **o zi de deținere într-o unitate militară disciplinară sau o zi de închisoare;**
- b) **2 ore de muncă neremunerată în folosul comunității;**
- c) **o unitate convențională de amendă.**

Referitor la faptul că, conform alin.(3) art.90 Cod penal și art.510 Cod de procedură penală, nu pot fi liberate de răspundere penală sau de pedeapsa penală persoanele care nu au reparat paguba cauzată în urma infracțiunii, dorim să ne exprimăm dezacordul. Pe de o parte, înțelegem grija legiuitorului față de interesele victimei infracțiunii, însă, pe de altă parte, această prevedere limitează accesul unor persoane la asemenea măsuri. Accesul inculpatului la unele măsuri de politică penală neprivative de libertate, la care el este îndreptățit din punctul de vedere al politicii penale și al dreptului penal, nu îi poate fi interzis pe criterii străine justiției penale, cum ar fi acoperirea integrală a prejudiciului. Inculpatul, care nu are posibilitatea obiectivă de a acoperi prejudiciul pînă la pronunțarea hotărîrii de condamnare, nu poate avea acces la condamnarea cu suspendarea executării pedepsei, ceea ce determină o discriminare pe criteriul averii. Totodată, art.90 Cod penal stipulează, pe de o parte, repararea prejudiciului drept un temei necesar de liberare condiționată de

executarea pedepsei, iar, pe de altă parte, repararea daunei este o condiție ce poate fi impusă după liberarea condiționată de la executarea pedepsei. În acest context, **propunem**: adoptarea alin.(3) art.90 Cod penal în următoarea redacție: „În cazul condamnării pentru o infracțiune prin care s-au cauzat daune, instanța de judecată, dacă circumstanțele cauzei permit aceasta, trebuie să dispună suspendarea condiționată a executării pedepsei cu stabilirea obligatorie a reparării integrale a daunelor cauzate”; **excluderea lit.e) din alin.(6) art.90 Cod penal; excluderea pct.5) din alin.(2) art.510 Cod de procedură penală; excluderea prevederii „și care au reparat integral daunele cauzate de infracțiunea pentru care sînt condamnate” din alin.(1) art.91 Cod penal.**

În prezent, unul dintre multiplele modele de probațiune aplicate pe larg în unele țări este modelul medical. O caracteristică definitorie a acestui model constă în stabilirea obligației de a urma un tratament contra consumului de droguri sau substanțe narcotice și abținerea de la consumul acestor substanțe. Sîntem de părere că ar fi binevenită aplicarea probațiunii și față de persoanele dependente de alcool sau droguri care au săvîșit infracțiuni ușoare sau nu prea grave (îndeosebi, pentru infracțiunile legate de această dependență). Asemenea practică există aproximativ în toate statele care au reglementat instituția probațiunii. În Republica Moldova, față de categoria respectivă de persoane nu poate fi aplicată liberarea condiționată de răspundere penală. În scopul evitării acestei situații, **propunem excluderea pct.2) din alin.(2) art.510 Cod de procedură penală.**

Liberarea de răspundere penală este o modalitate a probațiunii. Menționăm că, potrivit legislației autohtone, liberarea de răspundere penală poate fi dispusă fără a se cere acordul persoanei care la momentul respectiv nu este recunoscută vinovată. Totodată, conform art.510, 511 Cod de procedură penală, persoana poate fi impusă la una sau la mai multe obligațiuni. Deci, o persoană nerecunoscută încă vinovată este supusă de către procuror unor măsuri restrictive de libertate. În asemenea situație are loc încălcarea art.6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, care stipulează dreptul la apărare în cadrul unui proces. Desigur, este binevenit faptul că persoana este supusă la probațiune pînă la un proces în fața instanței de judecată, deoarece se reușește o operativitate a înlăturării justiției. Însă, acest fapt nu înlătură situația încălcării dreptului la apărare. În scopul evitării situației respective, **propunem completarea art.511 Cod de procedură penală cu următorul alineat: „Urmărirea penală poate fi suspendată condiționat doar cu acordul persoanei puse sub învinuire. În caz contrar, procedura va continua în ordine generală”.** Stabilirea unor obligații restrictive de drepturi față de o persoană nevinovată, dar cu acordul acesteia, nu constituie

încălcarea dreptului la apărare și este în concordanță cu practica Curții Europene a Drepturilor Omului.

Sancțiunea de probațiune este o măsură penală specifică. Analizînd practica multor state în acest domeniu, putem concludiona că pentru atingerea scopurilor specifice este nevoie de stimulări permanente ale infractorului pentru comportamentul său „pozitiv”. Asemenea stimulare este prevăzută și în Codul penal autohton. Astfel, conform alin.(8) art.90 Cod penal, după expirarea a cel puțin jumătate din termenul de probă poate fi dispusă anularea suspendării condiționate și stingerea antecedentelor penale. Considerăm că ar fi util dacă vom obliga organul competent să examineze, la expirarea termenului respectiv, posibilitatea și oportunitatea înaintării unei propuneri instanței de judecată. Deci, **propunem completarea alin.(8) art.90 Cod penal cu următoarea dispoziție: „După expirarea termenului indicat în prezentul alineat, organul care exercită controlul asupra comportării celui condamnat cu suspendarea condiționată a executării pedepsei este obligat să examineze posibilitatea și oportunitatea înaintării propunerii instanței de judecată de a anula suspendarea condiționată și antecedentele penale”.** Sîntem de părere că asemenea modificare ar determina aplicarea pe larg a stimulărilor, iar persoana va avea încă un motiv de a respecta cerințele probațiunii, ceea ce va condiționa eficientizarea acestei sancțiuni.

Liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen de asemenea constituie o modalitate a probațiunii. În scopul aplicării mai frecvente a acestei modalități de liberare de pedeapsa penală, **propunem completarea art.91 Cod penal cu un alineat care ar avea următorul conținut: „La expirarea termenelor indicate în alineatele (4) și (6) ale prezentului articol, organele abilitate cu executarea pedepsei cu închisoare sau cu trimitere într-o unitate militară disciplinară sînt obligate să examineze posibilitatea și oportunitatea înaintării unui demers instanței de judecată pentru dispunerea liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen”.** Considerăm că asemenea prevedere va avea efect benefic atît în ce privește aplicarea probațiunii, cît și în ce privește executarea pedepsei cu închisoare.

În rezultatul examinării sentințelor și a dosarelor penale, s-a constatat că, deseori, în cazul aplicării art.90 și art.91 Cod penal, nu sînt stabilite obligațiile condamnatului. Însă, este imposibil a li se impune judecătorilor să stabilească asemenea obligații. În această ordine de idei, am propune implicarea Curții Supreme de Justiție, care, printr-o hotărîre a Plenului său, ar recomanda judecătorilor ca aceștia să indice expres obligațiile stabilite. Totodată, ar fi binevenit dacă judecătorilor li s-ar recomanda să analizeze mai profund eficiența unei asemenea măsuri în fiecare caz în parte.

Considerăm oportun ca implementarea probațiunii în Republica Moldova să fie precedată de un experiment pe plan local, urmat la scară națională. Următorul pas ar fi analiza faptului dacă modificările propuse potențază sau reduc eficiența acestei instituții și, apoi, dacă va fi necesar, operarea altor modificări legislative, mult mai reformatoare, printre care: implementarea monitoringului electronic și reformarea serviciilor competente cu executarea probațiunii.

În Republica Moldova, executarea liberării de pedeapsa penală ține de competența Direcției executare a pedepselor nonprivative a Departamentului de executare a deciziilor judiciare. Considerăm că executorii judiciari nu dispun la moment de un spectru necesar de împuterniciri efective pentru supravegherea condamnaților în comunitate. În această ordine de idei, propunem acordarea unor drepturi mai largi acestor funcționari, îndeosebi: posibilitatea de a sancționa, în baza Codului cu privire la contravențiile administrative, condamnații care nu execută unele cerințe legale ale executorului, posibilitatea de a controla nemijlocit comportamentul condamnaților, precum și acordarea dreptului de a evalua riscul de recidivare a persoanelor supravegheate.

Propunem crearea unui sistem de participare a membrilor comunității în procesul executării probațiunii. Prin această participare vor putea fi obținute, cel puțin, următoarele rezultate: a) vor crește semnificativ șansele unei reintegrări sociale reușite a persoanelor supuse probațiunii; b) prin atragerea voluntarilor s-ar putea evita, într-o măsură oarecare, supraîncărcarea executorilor judiciari, ceea ce în condițiile Republicii Moldova este foarte actual. Pentru a cointeresa persoanele particulare de a participa în asemenea activități, statul le-ar putea acorda unele facilități (de exemplu, la plata impozitelor, stimularea materială pentru activitate fructuoasă, includerea timpului respectiv în vechimea în muncă etc.).